

SOCIOLOGIA URBANA

Llicenciatura: Sociologia

Codi assignatura: 223023

Tipus d'assignatura: obligatòria de segon cicle

Crèdits: 6

OBJECTIUS

Aquesta assignatura és una introducció a les principals perspectives que hi ha en la sociologia urbana. Té com a objectius més importants, l'estudi del tractament que la sociologia clàssica i contemporània han fet de la relació espai-societat; l'anàlisi dels processos de creixement de les ciutats i de les reestructuracions urbanístiques que s'han plantejat o realitzat; l'explicació dels canvis en l'estructura espacial, a partir de les relacions econòmiques i dels conflictes polítics entre els diferents actors socials; el paper que tenen els moviments socials i els governs locals en les societats avançades.

L'objectiu primer de l'assignatura és la formació en el camp de la sociologia urbana dels alumnes de la llicenciatura de Sociologia. L'assignatura es compon de dues parts (de 6 setmanes cadascuna) que imparteixen cada una de les professores responsables del curs.

La primera part es proposa introduir l'alumnat en la significació de la ciutat industrial, en les problemàtiques que l'acompanyen i en les solucions que s'han aportat, tot transmetent-los els conceptes i terminologia pròpia de la matèria. Des d'un plantejament socioeconòmic, s'analitzen les teories urbanístiques; les planificacions que s'han fet (des dels eixamples als plans d'urbanisme actuals); s'estudien les problemàtiques de l'habitatge, els equipaments, el transport i les localitzacions empresarials veïen, a més, com s'han repartit pel territori i les implicacions socials i econòmiques que d'aquí es deriven (estructura social de la ciutat). Finalment s'estudien les causes de l'evolució seguida per les ciutats, des de diferents perspectives sociològiques.

La segona part té com objectiu general, proporcionar als alumnes un anàlisi socio-econòmic de les grans ciutats, especialment d'aquelles de les societats econòmicament avançades. S'estudien fonamentalment les ciutats Europees i dels Estats Units. Es revisen les teories clàssiques i contemporànies sobre els processos socials urbans i es presenten diversos casos concrets per facilitar als alumnes la comprensió de l'anàlisi sociològica aplicada a la ciutat i les dinàmiques socials, econòmiques i polítiques que es generen, amb el desenvolupament de les ciutats.

PROGRAMA

I. INTRODUCCIÓ

Tema 1. L'objecte de la sociologia urbana

1. L'urbanisme i la sociologia de l'urbanisme.
2. La sociologia de la qüestió urbana. Principals escoles i autors.
3. La pràctica professional

Tema 2. Les teories urbanístiques. Anàlisi sociològica del pensament urbanístic i de la seva evolució

1. El preurbanisme: els quantitativistes i els higienistes; l'enfocament polític
2. L'urbanisme: progressista, culturalista i naturalista.
3. Preurbanisme i urbanisme a Espanya

II EL DESENVOLUPAMENT DE LA CIUTAT

Tema 3. De la ciutat preindustrial a la ciutat actual

1. La ciutat preindustrial: tipus, formes i característiques

2. La ciutat industrial: característiques i problemàtica.
3. La ciutat de Barcelona: dels orígens a la gran ciutat

Tema 4. La ciutat industrial i el planejament urbanístic

1. Els eixamples: el concepte d'eixample; els eixamples a les ciutats europees. Eixample de Haussmann. L'Eixample de Barcelona
2. Els plans d'urbanisme. El concepte de planejament integral. Els CIAM
3. El planejament a Barcelona: el Pla Jaussely; el Pla Romeu Porcel; el Pla Baixeras; el Pla Macià; els plans de 1953 i 1976

Tema 5. Les àrees metropolitanes i el sistema de ciutats

1. Definició de les àrees metropolitanes. Procés de formació.
2. Classificació de les àrees metropolitanes i anàlisi de casos concrets: a Europa, als EUA, als països del Tercer Món.
3. L'àrea metropolitana de Barcelona i les seves característiques socio- econòmiques

III. -L' ESTRUCTURA ECONÒMICA I SOCIAL DE L'ESPAI

Tema 6. Els agents urbans

1. El marc legal
2. L'Administració com a agent urbà i com a àrbit entre els agents urbans
3. Els propietaris del sòl. Grans i petits propietaris
4. Els promotors i els constructors
5. La burgesia industrial i comercial
6. Altres agents urbans
7. Aliances i conflictes entre els agents urbans

Tema 7. La configuració social de l' espai: la producció, el consum, l' intercanvi i la gestió

1. La producció: localització de les empreses i les conseqüències urbanístiques i socials
2. El consum: l'habitatge; i el paper de l'Administració. El cas de Barcelona. Béns col·lectius de consum: els equipaments i els serveis. Planificació i "estàndards" urbanístic.
3. L'intercanvi: el transport i les comunicacions com a elements estructuradors de la ciutat. La mobilitat de la població i els seus costos
4. La gestió: l'organització administrativa de l'espai. L' organització territorial. La planificació territorial, sectorial i estratègica

IV. -PERSPECTIVES TEÒRIQUES DE LA SOCIOLOGIA URBANA

Tema 8. La institucionalització de la sociologia urbana

1. L'Escola de Chicago
2. Els estudis de comunitats urbanes

Tema 9. Política urbana. Interpretació neoweberiana de la ciutat

1. El concepte de classes d' habitatges
2. La teoria social urbana i la gestió de la ciutat
3. Poder, classe i Administració local
4. La descentralització de l'Estat i els seus efectes a les ciutats

Tema 10. Urbanisme i justícia social. Interpretacions neomarxistes

1. El dret a la ciutat
2. El conflicte urbà. L'Estat i els moviments socials
3. Les transformacions urbanes i la desigualtat social
4. Participació ciutadana versus exclusió social

Tema 11. La reestructuració urbana

1. Globalització de l'economia i localització política
2. Polarització i fragmentació social a les ciutats
3. Política urbana a les ciutats espanyoles
4. Ciutadania i poder local urbà

BIBLIOGRAFIA

- ALABART; GARCIA; GINER, S. (Comp), *Clase poder y ciudadanía*. Madrid: Siglo XXI, 1994.
- BENEVOLO, L., *Historia de la arquitectura moderna*. Barcelona: G.Gili, 1987.
- BETTIN, G. *Los sociólogos de la ciudad*. Barcelona: G. Gili, 1982.
- BORJA, J.; DEL FORN, M. "Políticas de Europa y de los estados para las ciudades" a *Estudios Territoriales*. Núm. 39, 1992
- BORJA, J.; CASTELLS, M., *Local y global. La gestión de las ciudades en la era de la información*. Madrid: Taurus, 1998.
- BORJA, J., *Ciudadanía y espacio público. En ciudad real, ciudad ideal. Significat i funció a l'espai urbà modern*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporànea de Barcelona, 1998
- CAPEL, H., *Capitalismo y morfología urbana en España*. Barcelona: Libros de la Frontera, 1881.
- CASTELLS, M., *La cuestión urbana*. Madrid: Siglo XXI, 1979.
- CASTELLS, M., *La ciudad y las masas*. Madrid: Alianza Universidad, 1986.
- CHOAY, F., *El urbanismo utopías y realidades*. Barcelona: Lumen, 1983.
- FAINSTINE, S. et al., *Divided cities. New York and London in the Contemporary World*. Oxford: Blackwell, 1992.
- HARVEY, D., *Urbanismo y desigualdad social*. Madrid: Siglo XXI, 1979.
- HILL, D. H., *Citizens and Cities*. Nova York: Harvester, 1994.
- LEFEBVRE, H., *La revolución urbana*. Madrid: Alianza, 1972.
- LYND, R.; LYND, H., *Middletown: a study in Contemporary American Culture*. Nova York: Harcourt Brace, 1929.
- MARCUSE, P. et al. (ed), *Globalizing cities*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- MINGIONE, E., *Sociedades fragmentadas*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguredad Social, 1991.
- PAHL, R., *Whose City?* Pinguin Books. Harmondsworth, 1975.
- PARK, R., *La ciudad: sugerencias para la investigación del comportamiento humano en el medio ambiente urbano*. Documents de treball. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales. Universitat de Barcelona, 1990
- REX, J.; MOORE, R. ,*Race, Community and Conflict*. Oxford Univ. Press. 1967.
- SAUNDERS, P., *Urban Politics*. Londres: Hutchinson, 1986.
- SASSEN, S., *La movilidad del trabajo y del capital: un estudio sobre la corriente internacional de la inversión y del trabajo*. Madrid: Ministerio de Trabajo y SS. 1993.
- SASSEN, S., *La ciudad global. Nueva York, Londres, Tokio. Buenos Aires*. Eudeba. 1999.
- SENNETT, *Carne y Piedra*. Madrid: Alianza Editorial. 1994.

TERAN, F., *Planeamiento urbano en la España contemporánea*. Madrid: Alianza Universidad, 1982

SUSSER, I (ed), *La sociología urbana de Manuel Castells*. Madrid: Alianza.

WIRTH, L. , "Urbanism as a Way of Life", a: Sennet (ed.) *Classic Essays on the Cultural of Cities*. 1969.

AVALUACIÓ

L'avaluació del rendiment dels alumnes es farà, bàsicament, a partir d'una prova escrita. L'examen constarà de dues preguntes relacionals: una sobre les parts I a III; una altra sobre la part IV. Treballs i intervencions a classe seran elements complementaris, però no decisius, en la nota final.